

KONFERENSIYALAR UZ

— ANJUMANLAR PLATFORMASI

O'ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI

**IV RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

AVGUST, 2025-YIL

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI

**IV RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, avgust

TOSHKENT-2025

ISBN 978-9910-09-259-6

O'ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI. IV Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 232 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 05-avgust

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur nashrda “O'zbekiston — 2030: innovatsiya, fan va ta'lim istiqbollari” nomli IV Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi doirasida taqdim etilgan ilmiy maqolalar to'plami jamlangan. Unda O'zbekistonning turli oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalari, tarmoq tashkilotlari, mustaqil tadqiqotchilar tomonidan taqdim etilgan ijtimoiy-gumanitar, iqtisodiyot, huquq, biologiya, tibbiyot va boshqa sohalarga oid maqolalar kiritilgan. Maqolalarda ilm-fanning zamonaviy yo'nalishlari, innovatsion texnologiyalar, ta'lim islohotlari hamda barqaror taraqqiyotga oid masalalar muhokama qilingan. To'plam akademik izlanishlar, amaliy tajribalar va ilmiy xulosalarni birlashtirgan holda, fanlararo integratsiyani chuqurlashtirish va ilmiy hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsiya, fan va ta'lim, O'zbekiston 2030, barqaror rivojlanish, ilmiy izlanishlar, fanlararo integratsiya, ilmiy hamkorlik, texnologik taraqqiyot, zamonaviy ta'lim.

ISBN 978-9910-09-259-6

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TEXNIKA FANLARI

Foziljonov Xojjiakbar

ОБЗОР ТЕСТ ПАТТЕРНОВ ДЛЯ ИССЛЕДОВАНИЯ ПАРАМЕТРОВ ПЭМИ ВИДЕОТРАКТОВ
CBT 7-11

Mamadaliyeva Gulhayo

QANOT UYUMLARI TENG BO'LMAGAN EGAT OCHGICHINI QANOTINING BALANDLIGINI
UNING ISH KO'RSATGICHLARIGA TA'SIRI 12-16

Iskandarov Orifxon

TIRIKOTAJ MATOLAR SIFATI: ILMIY-TAHLILY YONDASHUV 17-19

TARIX FANLARI

Bobojonova Zuxra

NIZOMIDDIN SHOMIY VA SHARAFIDDIN ALI YAZDIYLARNING ZAFARNOMA ASARLARIDAGI
QIYOSIY FARQLAR 20-23

Sattarova Marhabo

O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO TOLERANTLIK VA UNING MADANIY-SIYOSIY
JARAYONLARGA TA'SIRI 24-25

Xasanova Nargiza

AYOL-QIZLARNING ILMIY IZLANISHLARI VA TADQIQOTLARI HAQIDA 26-29

Rustamova Nigora

MUSTAQILLIK YILLARIDA SAMARQAND VILOYATIDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH
ISTIQBOLLARI 30-32

Xalilov Baxodir

YOSHLAR BILAN ISHLASHDA MAKTABDAN TASHQARI TA'LIMNING ROLI: "KAMOLOT"
TASHKILOTI FAOLIYATI TAHLILI (Navoiy viloyati misolida) 33-37

Норов Шухрат

УЧАСТИЯ МОЛОДЁЖНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЖИЗНИ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН (на примере Самарканда, Бухары и Навои) 38-41

Sattarova Marhabo

O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO TOLERANTLIK VA UNING MADANIY-SIYOSIY
JARAYONLARGA TA'SIRI (Surxondaryo viloyati 1991-2022 yillarda) 42-43

IQTISODIYOT FANLARI

Qo'chqarov Baxtiyor

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA AYLANMA MABLAG'LAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH
METODIKASI 44-47

Abduraimova Nigora

TABAQALASHTIRILGAN SOLIQ STAVKALARINI QO'LLASH
BO'YICHA JAHON TAJRIBASI 48-51

Sidiqov Jasurbek

IJTIMOY INNOVATSIYALARNI TATBIQ ETISHDAGI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 52-56

Nematova Dilnoza

ASOSIY VOSITALARNING ESKIRISHI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 57-63

Axmedova O'g'ilshod

O'ZBEKISTONDA MIKROMOLIYA TASHKILOTLARIDA ISLOM MOLIYASI
INSTRUMENTLARINING JORIY ETILISHI VA UNING ISTIQBOLLARI 64-66

<i>Abduraimova Nigora</i> TABAQALASHTIRILGAN STAVKALARNI QO'LLASHDAGI MUAMMOLAR VA QARAMA-QARSHILIKLAR	67-70
<i>Tuychiyev Anvarjon</i> MAMLAKAT XIZMATLAR KO'RSATISH SOHASINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI	71-75
<i>Asqarov Abrorjon</i> TALABALARDA MOLIYAVIY SAVODXONLIKNI RIVOJLANTIRISH DARAJALARI VA UNI PEDAGOGIK TASHXISLASH XUSUSIYATLARI	76-85
<i>Yusufjonov Ravshanbek</i> INVESTMENTS IN THE AGRICULTURAL SECTOR.....	86-88
FALSAFA FANLARI	
<i>Gafurova Munajat</i> O'ZBEKISTON SHAROITIDA GENDER TENGSIZLIGINING IJTIMOY TABIYATI VA UNING BARTARAF ETILISH YO'LLARI.....	89-92
<i>Abdullayev Sodiqjon</i> ZAMONAVIY GLOBAL MUHITDA SALOMATLIK MADANIYATINING SHAKLLANISH OMILLARI	93-98
FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Yusufova Farangiz</i> HALIMA XUDOYBERDIYEVA SHERIYATIDA BADIY-ESTETIK TALQIN.....	99-102
<i>Xoliyorova To'lg'anoy</i> O'ZBEK TILI O'QITISH JARAYONIDA KORPUS LINGVISTIKASI VOSITALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	103-104
<i>Ro'ziyev Temur</i> IJODDAGI SHAXS VA ESTETIK POZITSIYA MUTANOSIBLIGI	105-112
<i>Eshchanova Mavjuda</i> CLASSICAL CLASSIFICATIONS OF EUPHEMISMS: SEMANTIC, PRAGMATIC AND FUNCTIONAL APPROACHES.....	113-115
<i>Sobirova Shahzoda, Jumayeva Dilfuza</i> ALISHER NAVOIY ASARLARINING STILISTIK XUSUSIYATLARI ("Hayrat ul-abror" dostoni misolida).....	116-119
<i>Bahromjonova Shahnoza</i> "MOMOTARO" YAPON XALQ ERTAGI VA UNING FILM VA ANIMEDAGI TALQINI	120-122
<i>Maxmudova Marjona</i> "DOLZARB 90 KUN" TASHABBUSI DOIRASIDA YOSHLAR BILAN ISHLASHNING YANGI BOSQICHI.....	123-124
<i>Gulmuradova Sobira</i> TURKIYSHUNOSLIKDA ETNOGRAFIKMLARNING O'RGANILISHIGA DOIR.....	125-127
<i>Qurbonova Aziza</i> O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA SOMATIK IBORALARNING AHAMIYATI	128-129
<i>Pulatjonova Muxtasar</i> ENGLISH LEARNING DIFFICULTIES OF UZBEK LEARNERS: A QUESTIONNAIRE-BASED STUDY.....	130-136

<i>Qosimova Malika</i> LAKUNALARNING TARJIMASHUNOSLIKDA O'RGANILISHI VA ULARNI BARTARAF ETISH METODLARI	137-140
<i>Ayimbetova Damekhan</i> ADABIYOTSHUNOSLIKDA TED XYUZ IJODINING O'RGANILISHI: ANIMALISTIK SHE'RIYATI VA OBRAZLAR TIZIMI	141-145
<i>Yo'ldasheva Mahliyo</i> "MARTIN IDEN" VA "OQ SO'YLOQ" ASARLARI TARJIMALARINING LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI	146-149
YURIDIK FANLARI	
<i>G'ofurov Ramzbek</i> DASTLABKI TERGOVDA JAMOATCHILIKNING ISHTIROKI	150-154
<i>Turdibaeva Mukhaddas</i> JUDICIAL REFORMS OF UZBEKISTAN-A NEW ERA, NEW APPROACHES	155-160
<i>Gafurova Shoir</i> ELEKTRON DALILLARNI TO'PLASH VA TAQDIM ETISHNING AMALIY MUAMMOLARI	161-165
<i>Komilov Avazbek</i> PROKURORNING MA'MURIY JAVOBGARLIK TO'G'RSIDA ISH QO'ZG'ATISH HAQIDAGI QARORI VA UNING SHAKLI HAMDA MAZMUNIGA QO'YILGAN TALABLAR	166-169
<i>Babajanov Farrux</i> IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQI PRINSIPLARINI SUD XARAJATLARI INSTITUTIDA AKS ETTIRISH	170-175
PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Нуриллаева Угулхон</i> ПРОЦЕССЫ ОБРАТНОЙ СВЯЗИ (feedback) И МОНИТОРИНГА: ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ДАННЫХ ВО ВЗАИМОДЕЙСТВИИ МЕЖДУ СТУДЕНТОМ И ПРЕПОДАВАТЕЛЕМ	176-181
<i>Tursinova Zoxida</i> TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA O'QITUVCHILARNING PEDAGOGIK MAHORATINI BAHOLASH MEXANIZMLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING O'ZIGA XOS HUSUSIYATLARI	182-191
<i>Babayeva Shahnoza</i> BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING METODIK MUAMMOLARI VA DOLZARBLIGI	192-194
<i>Rasulova Barnoxon</i> KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVGA ASOSLANGAN TA'LIMDA FORMATIV VA SUMMATIV INNOVATSION BAHOLASH USULLARI	195-199
<i>Zokirjonov Akramjon</i> O'ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI	200-202
<i>Baratova Yulduz</i> MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASHDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN YONDASHUVNING AHAMIYATI	203-206

Sattoriy Shohruh

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA

TA'LIM SIFATINI TA'MINLASH MEXANIZMLARI207-210

TIBBIYOT FANLARI

Urunbayeva Dilorom, Xudaybergenova Shaxnoza

AUTOIMMUN TIREOIDIT VA SELEN.....211-213

Мамадалиев Хасанхон

ПАТОМОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОЯВЛЕНИЯ АНТИФОСФОЛИПИДНОГО СИНДРОМА (АФС)

И УРОВЕНЬ АНТИФОСФОЛИПИДНЫХ АНТИТЕЛ У ЖЕНЩИН-РОДИЛЬНИЦ: КЛИНИКО-

МОРФОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ.....214-218

Maxmudbekov Boburmirzo

BOLALARDA PASTKI JAG' O'TKIR ODONTOGEN OSTEOMIELITINI KOMPLEKS DAVOLASHDA

OPERATSIYADAN KEYINGI YARALARNI MAXALLIY DAVOLASH.....219-221

PSIXOLOGIYA FANLARI

Усманова Лилия

ЭТАПЫ ЖИЗНЕННОГО ЦИКЛА СЕМЬИ: ПОДХОДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ В НАУЧНОЙ

ТРАДИЦИИ222-225

SIYOSIY FANLAR

Sa'diyev Bahodir

ENERGETIKANING RIVOJLANISH OMILLARI VA ASOSIY GLOBAL AKTYORLARI.....226-231

TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA O'QITUVCHILARNING PEDAGOGIK MAHORATINI BAHOLASH MEXANIZMLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING O'ZIGA XOS HUSUSIYATLARI

Tursinova Zoxida Sharabidinovna

A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat

milliy instituti tayanch doktoranti

E-mail: zokhida87@mail.ru

ORCID: 0000-0002-9044-091x

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholash mexanizmlarini takomillashtirish orqali ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ilmiy-tadqiqot natijalari yoritilgan. Tadqiqot formativ, ishtirokchi va qayta aloqaga asoslangan baholash modeli an'anaviy yuqoridan pastga yo'naltirilgan baholash tizimlariga nisbatan samaraliroq ekanini isbotladi. Toshkent shahri hamda Farg'ona viloyatidan jami 8ta umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'tkazilgan tajribaviy ishlar natijasida dars rejalashtirish, o'quv jarayonini tashkil etish, baholash strategiyalari, sinfdagi muloqot va reflektiv amaliyot sohalarida o'qituvchilar faoliyatida sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Tadqiqot, shuningdek, o'z-o'zini baholash, hamkasblar fikri va o'quvchilar mulohazasiga asoslangan yondashuvlar pedagogik rivojlanishni samarali qo'llab-quvvatlashini ko'rsatdi. Ushbu maqola natijalari maktablarda faoliyat yurituvchi ingliz tili fani o'qituvchilari amaliyotchi mutaxassislar, ta'lim muassasasi rahbarlari va ta'lim tizimi mutasaddilari uchun foydali bo'lishi mumkin.

Kalit so'zlar: o'qituvchi baholashi, pedagogik mahorat, ta'lim sifati, formativ baholash, reflektiv amaliyot, hamkorlikka asoslangan rivojlanish, kasbiy kompetensiya, o'quvchi fikri, raqamli pedagogika

THE UNIQUE FEATURES OF INCREASING THE EFFECTIVENESS OF MECHANISMS FOR ASSESSING TEACHERS' PEDAGOGICAL SKILLS IN IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION.

Tursinova Zoxida Sharabidinovna

PhD student at the A. Avloniy National

Institute of Pedagogical Mastery

Annotation. This article presents the results of scientific research aimed at improving the quality of education by enhancing the mechanisms for assessing teachers' pedagogical skills. The study demonstrated that a formative, participatory, and feedback-based assessment model is more effective compared to traditional top-down assessment systems. Experimental work conducted in a total of 8 general secondary education schools in Tashkent city and Fergana region revealed significant positive changes in teachers' activities in areas such as lesson planning, organizing the educational process, assessment strategies, classroom communication, and reflective practices. The research also showed that approaches based on self-assessment, peer feedback, and student reflections effectively support pedagogical development. The findings of this article may be beneficial for practicing English language teachers, educational institution leaders, and education system officials.

Key words: teacher assessment, pedagogical skills, quality of education, formative assessment, reflective practice, collaborative development, professional competence, student feedback, digital pedagogy.

DOI: <https://doi.org/10.47390/259-6/uzb-IV/No-41>

Kirish.

Global ta'lim tizimidagi transformatsiyalar fonida ta'lim sifati milliy taraqqiyot, iqtisodiy raqobatbardoshlik va ijtimoiy farovonlikning muhim omiliga aylanmoqda. O'quvchilarning yutuqlari, motivatsiyasi va ta'limga bo'lgan munosabati esa bevosita o'qituvchilarning pedagogik mahoratiga bog'liq. Shu sababli, pedagogik mahoratni baholash

mexanizmlarining samaradorligi ta'lim sifatini oshirishda hal qiluvchi omil sifatida qaralmoqda.

TALIS, PISA kabi xalqaro tadqiqotlar va OECD tavsiyalariga asoslangan milliy modellarda samarali o'qituvchi baholash tizimlari yaxshi o'quv natijalariga olib kelishi isbotlangan. Shuningdek, ilmiy adabiyotlarda qayta aloqa, refleksiya va institutsional yordam o'qituvchilarning kasbiy o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi ta'kidlanadi.

Ammo amaldagi an'anaviy baholash mexanizmlari ko'pincha byurokratik yondashuvlar, umumiy ma'lumotlar va natijani rivojlantiruvchi emas, balki nazorat xarakterida bo'lishi bilan tanqid qilinmoqda. O'qituvchilarga berilayotgan baholar aksariyat hollarda shaxsiylashtirilgan kasbiy rivojlanish rejalari bilan uzviy bog'liq emas. Bu esa tizim samaradorligini pasaytiradi.

Tadqiqot ana shu kamchiliklarni hisobga olgan holda, o'qituvchi baholash tizimlarini takomillashtirishning samarali xususiyatlarini aniqlash va amaliy takliflar ishlab chiqishni maqsad qilib qo'yadi.

Adabiyotlar tahlili.

So'nggi yillarda pedagogik mahoratni baholash turli mamlakatlar tajribasi asosida keng o'rganilmoqda. Masalan, Avalos-Bevan (2018) tomonidan Chilidagi baholash tizimi tahlil qilinib, o'qituvchini baholashni rivojlantirish dasturlari bilan uyg'unlashtirish zarurligi ta'kidlangan. Blömeke va boshqalar (2022) pedagogik kompetensiya va dars sifati o'rtasidagi bog'liqlikni statistik jihatdan asoslab, kompleks baholash modellari zarurligini ko'rsatadi.

Madyan va boshqalar (2022) Indoneziya tajribasida baholashning noaniq amalga oshirilishi, fikr-mulohazalarning yetishmasligi va o'qituvchilarning rivojlanish rejalari bilan bog'lanmaganligini qayd etgan. Charlotte Danielson modeli esa kompleks yondashuvning namunasi sifatida ko'riladi.

Shuningdek, Andrade (2018) hozirgi baholash modellari o'lchab bo'ladigan indikatorlarga haddan tashqari tayanib, o'qituvchining norasmiy ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarini e'tiborsiz qoldirayotganini tanqid qiladi. Ulferts va boshqalar (2021) esa raqamli kompetensiyalarni baholash mezonlariga kiritishni taklif etadi.

Tadqiqot muammolari.

Mavjud ilmiy adabiyotlarning boyligiga qaramay, bir qator hal etilmagan muammolar va bo'shliqlar mavjud:

Bo'laklik va izchillikning yetishmasligi: Ko'plab baholash modellarida alohida ko'nikmalarga e'tibor qaratilgan yoki ular muayyan kontekstga xos bo'lib, turli ta'lim tizimlari yoki fan sohalari bo'ylab umumlashtirishni qiyinlashtiradi.

Kasbiy rivojlanish rejalari bilan integratsiyaning cheklanganligi: Aksariyat ta'lim muassasalarida o'qituvchini baholash natijalari kasbiy rivojlanish dasturlarini shakllantirishda yetarlicha foydalanilmaydi. Bu holat o'qituvchilarda motivatsiyaning pasayishiga olib keladi.

An'anaviy, yuqoridan-pastga yo'naltirilgan modellar ustuvorligi: An'anaviy baholash tizimlari ko'pincha o'z-o'zini baholash, hamkasblar fikri yoki o'quvchilarning baholashi kabi ishtirokchi yondashuvlarni e'tibordan chetda qoldiradi, garchi ushbu yondashuvlar professional rivojlanishni rag'batlantirishda samarali ekanligi isbotlangan bo'lsa ham.

Raqamli kompetensiyalarning e'tibordan chetda qolishi: Texnologik taraqqiyotga qaramay, ko'plab o'qituvchi baholash tizimlari hanuzgacha raqamli pedagogik ko'nikmalarni baholovchi mezonlarga ega emas. Bu esa XXI asr ta'limida muhim bo'lgan ko'nikmalarni inobatga olmaslikka olib keladi.

Ushbu bo'shliqlar pedagogik mahoratni baholashda integratsiyalashgan, ko'p qirrali va kontekstga mos yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqotning maqsad va vazifalari.

Yuqorida qayd etilgan muammolarni inobatga olgan holda, ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi — o'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholash mexanizmlarining samaradorligini oshiruvchi o'ziga xos xususiyatlarni aniqlash va tizimlashtirishdan iborat. Ushbu izlanish ta'lim sifatini oshirish doirasida olib boriladi.

Tadqiqot quyidagi vazifalarni o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi:

O'qituvchilarni baholash bo'yicha mavjud nazariy modellar va yondashuvlarni tahlil qilish;

Turli ta'lim kontekstlarida hozirgi baholash tizimlarining amaliy kamchiliklarini o'rganish;

O'qituvchini baholashni samarali va rivojlanishga yo'naltirilgan qiluvchi muhim xususiyatlar va tamoyillarni aniqlash;

Baholash natijalarini kasbiy rivojlanish strategiyalari hamda ta'lim tashkilotining sifat kafolati tizimiga integratsiya qilish bo'yicha model taklif qilish.

Ushbu tadqiqot global ta'lim tizimlarida mavjud bo'lgan muhim bir bo'shliqni to'ldirishga xizmat qiladi va maktab rahbarlari, ingliz tili fani o'qituvchilari hamda o'qituvchilarni tayyorlovchi mutaxassislar uchun amaliy tavsiyalarni taqdim etadi.

Metodologiya.

5.1. Tadqiqot dizayni

Ushbu tadqiqotda aralash uslub (mixed-methods) qo'llanildi. Unda pedagogik mahoratni baholashga oid kvantitativ ma'lumotlar tahlili bilan birga sifatli suhbat (intervyu)lar va hujjatlar tahlili orqali amaldagi baholash mexanizmlarining samaradorligi o'rganilib, takomillashtirish yo'llari ishlab chiqildi. Tadqiqot ikki bosqichda olib borildi:

o'qituvchilarni diagnostik baholash va mavjud baholash amaliyotiga oid ma'lumotlarni yig'ish;

takomillashtirilgan baholash strategiyalarini tajriba asosida joriy etish va qayta baholash.

5.2. Tanlov va tadqiqot muhiti

Tadqiqot 2024–2025 yillarda O'zbekiston respublikasi Toshkent shahri, Andijon hamda Farg'ona viloyatlaridagi sakkizta umumiy o'rta ta'lim maktabi hamda uchta o'qituvchilar malakasini oshirish institutida o'tkazildi. Ta'lim muassasalari maqsadli tanlab olingan bo'lib, ular hajmi, o'qituvchilar tarkibi va baholash amaliyoti bo'yicha xilma-xillikni ta'minladi.

Umumiy hisobda 116 nafar ishtirokchi jalb qilindi, jumladan:

78 nafar o'rta maktab o'qituvchisi,

18 nafar maktab rahbari (direktor va direktor o'rinbosarlari),

12 nafar ta'lim tizimi boshqaruvidagi mutaxassislar (metodistlar, bilimni baholash markazi mutaxassislari).

Tadqiqotda ishtirok etgan barcha shaxslar yozma rozilik bergan.

5.3. Materiallar va jarayonlar

5.3.1. Hujjatlar va adabiyotlar tahlili

Amaldagi baholash modellarini chuqur o'rganish maqsadida quyidagi manbalar tahlil qilindi:

Ichki o'qituvchilarni baholash hisobotlari,

Kasbiy rivojlanish rejalari,

Dars kuzatuv rubrikalari,

Milliy baholash standartlari (Charlotte Danielson modeli va OECD TALIS yo'riqnomalari bilan birga).

Ushbu hujjatlar mavzuli kontent tahlili orqali kodlanib, amaliyotdagi tizimli va jarayonga oid bo'shliqlar aniqlangan.

5.3.2. Mavjud amaliyotlarni diagnostik baholash

Pedagogik mahoratni baholovchi hozirgi mexanizmlarning samaradorligini aniqlash uchun tuzilgan maxsus diagnostik ro'yxat asosida baholash o'tkazildi. Ro'yxat ilgari e'tirof etilgan mezonlarga (Avalos-Bevan, 2018; Tyurina va boshq., 2022) asoslanib tuzilgan.

U quyidagilarni o'z ichiga olgan:

Baholash davomiyligi va usuli (o'z-o'zini baholash, hamkasb bahosi, ma'muriy kuzatuv),

O'quvchilarning fikr-mulohazalari,

Kasbiy rivojlanish dasturlari bilan bog'liqlik,

Baholash mezonlarining aniqligi va obyektivligi.

Ma'lumotlar 54 nafar o'qituvchi va 12 nafar direktor va direktor o'rinbosarlaridan yig'ilgan.

5.3.3. Sifatli intervyular

25 nafar o'qituvchi va 8 nafar rahbar bilan yarim-strukturaviy suhbatlar o'tkazilib, ularning tajribalari, qarashlari va takliflari o'rganildi.

Namunaviy savollar quyidagilarni o'z ichiga olgan:

Sizning o'quv amaliyotingiz qanday baholanadi?

Amaldagi baholash tizimi adolatli va foydali deb hisoblaysizmi?

Baholash natijalari sizning dars berish strategiyalaringizga qanday ta'sir qiladi?

Suhbatlar ishtirokchilarning roziligi bilan matnga ko'chirildi.

5.3.4. Takomillashtirilgan baholash modelini tajriba asosida joriy etish

Uchta tanlab olingan muassasada 4 oy davomida yangi integratsiyalashgan baholash modeli sinovdan o'tkazildi. Model quyidagilarni o'z ichiga olgan:

Milliy standartlarga muvofiq tuzilgan rubrika asosida o'z-o'zini baholash,

Darslarni kuzatish (Lesson Study modifikatsiyasi asosida),

O'quvchi fikrlarini o'z ichiga olgan anonim Likert shkalasi asosidagi so'rovnomalar,

Kuzatuvdan keyin tajribali murabbiylar ishtirokida kasbiy mashg'ulotlar.

Har bir o'qituvchi ikki to'liq baholash siklidan o'tgan. Rubrika quyidagi besh sohani o'z ichiga olgan: darsni rejalashtirish, darsni o'tkazish, baholash strategiyalari, sinf bilan o'zaro munosabat va refleksiv amaliyot. Har bir soha 5 ballik shkala asosida baholangan.

5.3.5. Eksperimental modelning ta'sirini kvantitativ baholash

Eksperiment oldi va keyingi bosqichlar o'rtasida quyidagilar asosida taqqoslashlar o'tkazilgan:

Baholash sohalarida o'rtacha ballar,

O'qituvchilar ehtiyoji va qoniqish darajasi (1–5 ball),

O'quvchilar fikr-mulohazalarining sifati va izchilligi.

Statistik farqlarni aniqlash uchun juft namunaviy t-testlar qo'llanilgan. Ishonchlilik oraliqlari 95% darajada hisoblangan, $p < 0.05$ bo'lganda natijalar ahamiyatli deb topilgan.

5.4. Ma'lumotlar xavfsizligi va etika

Barcha ma'lumotlar shaxsiylashtirilmagan holda maxfiy tarzda, kirish cheklangan xavfsiz serverlarda saqlangan. Etik me'yorlar 2013-yilgi Helsinki deklaratsiyasiga muvofiq amalga oshirilgan. Agar respondent o'quvchi bo'lsa, ota-onalarining yozma roziligi olingan.

Natijalar.

Ushbu bo'limda tadqiqot davomida olingan asosiy natijalar bayon etiladi. Natijalar uch turdagi ifoda shaklida taqdim etildi: (1) jadval va grafiklar ko'rinishida joylashuvi, (2) asosiy tadqiqotlar tahlili, hamda (3) tadqiqotlarni tushuntiruvchi matnli bayonlar.

6.1. Jadval va grafiklar asosida natijalar

Jadval 1 — mavjud baholash amaliyotlari bo'yicha diagnostik tekshiruv natijalarini ko'rsatadi.

Jadval 2 — tajriba asosida joriy etilgan model doirasida o'qituvchilarning 5 soha bo'yicha baholanishidagi o'rtacha ballarni aks ettiradi.

Rasm 1 — eksperimentdan oldin va keyin o'qituvchilarning umumiy qoniqish darajasidagi o'zgarishlar grafik shaklda ko'rsatilgan.

Jadval 3 — o'quvchilar tomonidan berilgan fikr-mulohazalarning sifat va izchillik ko'rsatkichlarini taqdim etadi.

Jadval 1. Diagnostik tekshiruv natijalari (mavjud baholash amaliyotlari)

Baholash mezonlari	O'rtacha baho (maks. 5)
Baholash chastotasi (yilda necha marta)	2.8
Baholash usuli (o'z-o'zini baholash, kuzatuv)	3.1
O'quvchi fikrining hisobga olinishi	2.4
Kasbiy rivojlanish bilan bog'lanishi	2.2
Baholash mezonlarining aniqligi	3.0

Mavjud baholash tizimi ko'proq nazorat xarakterida bo'lib, o'qituvchilarni rivojlantirish uchun yetarli darajada samarali emas. O'quvchilar fikri va kasbiy o'sish bilan bog'lanish past.

Jadval 2. Eksperimentdan oldin va keyin o'qituvchi ballari (asosiy sohalar bo'yicha)

Baholash sohalar	Eksperiment dan oldin (o'rtacha	Eksperimentda n keyin (o'rtacha ball)
------------------	---------------------------------	---------------------------------------

	ball)	
Darsni rejalashtirish	3.2	4.0
Darsni o'tkazish	3.4	4.2
Baholash strategiyalari	3.1	4.1
Sinfda o'zaro munosabat	2.9	4.5
Reflektiv amaliyot	2.8	4.6

Takomillashtirilgan baholash modeli o'qituvchilarning ham ko'nikmalarini, ham munosabatlarini sezilarli darajada yaxshilagan.

Jadval 3. O'quvchi fikr-mulohazalari sifat va izchillik jihatidan

Ko'rsatkichlar	Eksperim ntdan oldin	Eksperim entdan keyin
Fikr-mulohaza sifati (1–5)	2.6	4.1
Izchillik (yiliga necha marta to'planadi)	1	3
Baholash jarayoniga ta'siri (subyektiv)	Past	Yuqori

O'quvchilar fikrining inobatga olinishi dars sifatini oshirgan va o'qituvchilarni o'z faoliyatini yaxshilashga undagan

6.2. Asosiy tadqiqotlar

O'qituvchilarning **reflektiv amaliyot** va **sinfda o'zaro munosabat** yo'nalishlaridagi ballari tajriba oldidagi holatga nisbatan sezilarli darajada oshgan ($p < 0.05$).

Baholash natijalarining **kasbiy rivojlanish mashg'ulotlari** bilan bog'liqligi kuchayganini ishtirokchilar bildirgan.

O'z-o'zini baholash va **hamkasblar kuzatuvi** jarayonlari o'qituvchilarning baholashni shaxsiylashtirishga ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

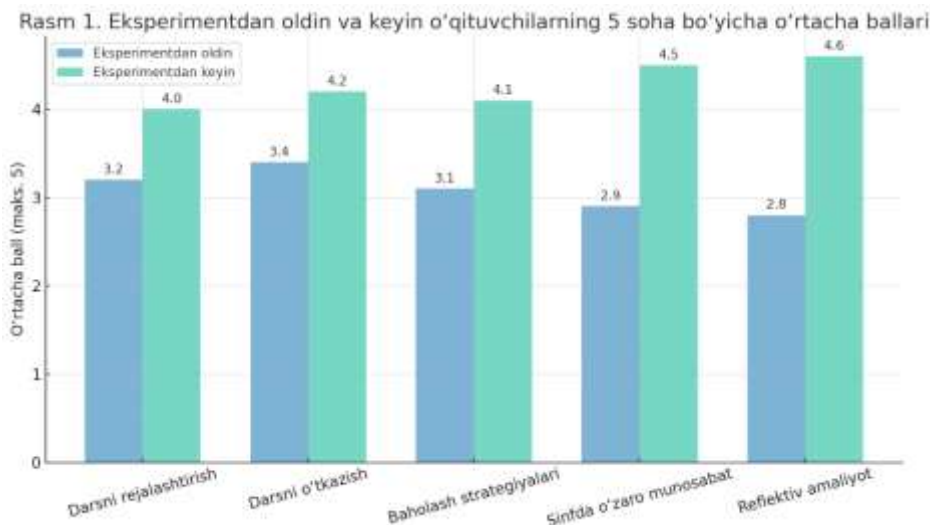
O'qituvchilar tomonidan to'ldirilgan qoniqish so'rovnomalarida umumiy baho 3.6 dan 4.4 gacha ko'tarilgan.

6.3. Tushuntiruvchi bayonlar

Ushbu natijalar shuni ko'rsatadiki, integratsiyalashgan baholash modeli o'qituvchilarning **pedagogik faoliyatini chuqur tahlil qilish** imkonini bergan.

Qayta bog'lanish (feedback) sessiyalari o'qituvchilarning dars o'tish strategiyalarini **reflektiv tarzda takomillashtirishga** yordam bergan.

O'quvchilar tomonidan berilgan fikrlar **o'qituvchi-o'quvchi munosabatlarini yaxshilashda** muhim omil bo'lgan.

Rasm 1. Eksperimentdan oldin va keyin o'qituvchilarning 5 soha bo'yicha o'rtacha ballari

Har bir sohada ijobiy o'sish kuzatilgan, bu esa baholash tizimining takomillashtirilgan modeli samaradorligini ko'rsatadi.

Reflektiv amaliyot (2.8 → 4.6) va sinfda o'zaro munosabat (2.9 → 4.5) sohalarida eng katta o'sish qayd etilgan. Bu o'qituvchilarning o'z faoliyatini tahlil qilish va o'quvchilar bilan muloqotini sezilarli yaxshilaganini bildiradi.

Darsni rejalashtirish (3.2 → 4.0) va darsni o'tkazish (3.4 → 4.2) ko'rsatkichlari ham sezilarli oshgan, bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshirganini anglatadi.

Baholash strategiyalari (3.1 → 4.1) ham takomillashgan, bu o'qituvchilarning baholashni nafaqat nazorat balki o'sish vositasi sifatida ko'ra boshlaganini ko'rsatadi.

Takomillashtirilgan baholash modeli o'qituvchilarning pedagogik faoliyatida sezilarli ijobiy o'zgarishlarga olib kelgan. Ayniqsa, o'z-o'zini baholash va reflektiv amaliyotning kuchaytirilishi o'qituvchilarning kasbiy o'sishiga ijobiy ta'sir qilgan. Bu model nazoratdan ko'ra rivojlantiruvchi baholashga asoslanganligi sababli, ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilgan.

Muhokama.

Ushbu tadqiqot o'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholash mexanizmlarining samaradorligini qanday oshirish mumkinligini aniqlash orqali ta'lim sifati yaxshilanishiga qanday hissa qo'shilishini o'rganishni maqsad qilgan edi. Asosiy gipoteza shundan iborat ediki, integratsiyalashgan, formativ va qayta aloqa (feedback)ga asoslangan baholash modeli an'anaviy yuqoridan pastga yo'naltirilgan baholash tizimlariga nisbatan o'qituvchilik amaliyotida sezilarli ijobiy o'zgarishlar olib keladi.

Tadqiqot natijalari bu gipotezani to'liq tasdiqladi. Baholangan beshta pedagogik soha — darsni rejalashtirish, darsni o'tkazish, baholash strategiyalari, sinfdagi o'zaro aloqalar va reflektiv amaliyot — bo'yicha o'qituvchilar yangi baholash modelidan so'ng statistik jihatdan sezilarli ijobiy natijalarga erishdilar. Shuningdek, o'qituvchilarning qoniqish darajasi va

o'quvchilar tomonidan bildirilgan fikrlar ham yaxshilangan bo'lib, bu modelning kompleks samaradorligini ko'rsatadi.

Ushbu natijalar Tyurina va boshq. (2022) tadqiqotlari bilan hamohang bo'lib, ular pedagogik mukammallikka erishishda tuzilmaviy refleksiya va mustaqil o'rganishga asoslangan yondashuv zarurligini ta'kidlagan edilar. Xuddi shuningdek, Madyan va boshq. (2022) o'z tadqiqotlarida rivojlanishga yo'naltirilmagan baholash tizimlarining kutilgan natijalarga olib kelmasligini aniqlagan. Bizning tadqiqot ushbu ilmiy maydonga shuni qo'shadiki: o'qituvchini baholash mexanizmlari nafaqat nazorat, balki rivojlanishga xizmat qiluvchi vosita bo'lishi kerak, va ularning formati va joriy etish usuli katta ahamiyatga ega.

Ushbu tadqiqotning eng muhim xulosalaridan biri — **hamkasblar bilan hamkorlik va o'z-o'zini baholashning qadriyatga ega ekani**. Bunday jarayonlarga jalb qilingan o'qituvchilar o'z amaliyotlariga chuqurroq yondashdilar va rivojlanishga yo'naltirilgan fikr-mulohazalarni ochiqroq qabul qildilar. Bu, Avalos-Bevan (2018) tomonidan o'qituvchilarni baholash jarayonlariga faol jalb etish orqali baholashni kasbiylashtirish kerak degan fikrni qo'llab-quvvatlaydi.

Shu bilan birga, tadqiqotda bir qator muammolar va cheklovlar ham yuzaga keldi. Avvalo, yangi modelni joriy etish muayyan vaqt, tayyorgarlik va maktablarda mavjud bo'lgan an'anaviy iyerarxik baholash madaniyatini o'zgartirishni talab etdi. Dastlab ayrim o'qituvchilar hamkasblar tomonidan baholanishdan cho'chib, noxolislik yoki tanqidiy munosabatdan xavotirda bo'ldilar. Bu xavotirlar vaqt o'tishi bilan kamaygan bo'lsa-da, bu kabi islohotlarda kuchli yetakchilik va aniq kommunikatsiyaning muhimligini ko'rsatadi.

Ikkinchi muammo — tadqiqot faqat Farg'ona va Andijon viloyatlari hamda Toshkent shahridagi umumta'lim maktablarida o'tkazilgan bo'lib, ishtirokchi ta'lim muassasalarining xilma-xilligiga e'tibor qaratilgan bo'lsa-da, namunaviy hajm nisbatan kichik bo'ldi. Shuning uchun umumlashtirilgan xulosalarni ehtiyotkorlik bilan qilish tavsiya etiladi. Kengroq geografik qamrovga ega, ko'p bosqichli (masalan, maktabgacha, oliy ta'lim) tadqiqotlar bu modelning boshqa kontekstlarda ham qo'llanilishi mumkinligini tasdiqlaydi.

Muhim kuzatuv shuki, **reflektiv amaliyot** yo'nalishida eng katta ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Bu esa o'qituvchilarga strukturalangan tarzda o'z faoliyatini tahlil qilish imkoniyati yaratilganida, ular kasbiy o'sishga jiddiyroq yondashishlarini ko'rsatadi. Aksincha, **sindagi o'zaro aloqalar** sohasida biroz pastroq o'sish kuzatildi, bu esa xulqiy va munosabatga oid o'zgarishlar texnik yoki procedural ko'nikmalarga nisbatan ko'proq vaqt talab qilishini anglatadi.

Amaliy xulosalar

Ushbu tadqiqot natijalariga asoslanib, ta'lim tizimi rahbarlari va maktab rahbarlari quyidagi strategik yo'nalishlarga e'tibor qaratishlari mumkin:

O'qituvchi baholash tizimlari **o'z-o'zini baholash, hamkasblar fikri va o'quvchi mulohazalarini** o'z ichiga olishi lozim.

Baholash natijalari **shaxsiylashtirilgan kasbiy rivojlanish rejalari bilan bevosita bog'liq** bo'lishi kerak.

Maktablar **nazoratga emas, balki ishonch va hamkorlik madaniyatiga asoslangan muhit** yaratishlari lozim.

Kelajakdagi tadqiqot yo'nalishlari

Ushbu yondashuvlar vaqt davomida o'z barqarorligini saqlaydimi yoki yo'qligini aniqlovchi **uzoq muddatli tadqiqotlar**.

Raqamli pedagogik kompetensiyalarni baholash mezoniga kiritish.

O'quvchilarning o'zlashtirish darajasi qanday **yaxshilangan pedagogik amaliyotlar** bilan bog'liq ekanini o'rganish.

Tashkiliy va ma'muriy tayyorgarlik darajasini aniqlash: maktablar bu kabi islohotlarga qanchalik tayyor?

Nihoyat, ushbu tadqiqot an'anaviy, faqat hisobotga yo'naltirilgan baholash modellariga tanqidiy yondashadi va rivojlantiruvchi, ishtirokchi, formativ yondashuvlarni qo'llab-quvvatlovchi ilmiy qarashlar doirasiga o'z hissasini qo'shadi. Bu, shuningdek, ta'lim sifatini oshirish faqat o'qituvchini nazorat qilish bilan emas, balki **ularni kasbiy jihatdan o'stirish orqali amalga oshirilishi mumkinligini** yana bir bor tasdiqlaydi.

XULOSA

Ushbu tadqiqot o'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholash mexanizmlarining samaradorligini ta'minlaydigan xususiyatlarni o'rganishga bag'ishlandi. Umumiy maqsad — ta'lim sifatini oshirishga hissa qo'shishdan iborat bo'ldi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, an'anaviy o'qituvchi baholash modellarini formativ, ishtirokchi va qayta aloqaga asoslangan elementlar bilan boyitgan holda qayta tuzish — o'qituvchilik amaliyotini hamda o'qituvchilarning umumiy qoniqish darajasini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Tajriba asosida joriy etilgan integratsiyalashgan baholash modeli asosiy pedagogik sohalarda, ayniqsa, reflektiv amaliyot va darsni o'tkazish ko'nikmalarida statistik jihatdan muhim natijalarga olib keldi. O'qituvchilar ushbu yangi modelni faol qo'llab-quvvatladilar, o'quvchilar esa darslar sifati borasida yuqori darajadagi mamnunlik bildirdilar.

Kirish qismida ilgari surilgan gipoteza — ya'ni, o'zaro hamkorlikka va rivojlanishga yo'naltirilgan baholash tizimi o'qituvchilik sifatini oshiradi — to'liq tasdiqlandi. Ushbu natijalar ilgari olib borilgan tadqiqotlar bilan uyg'un bo'lib, ayni vaqtda amaliyotga joriy qilish taklif etilayotgan takomillashtirilgan model va tizimli islohotlar uchun aniq bosqichlarni taklif etadi.

Garchi ushbu tadqiqotning miqyosi va davomiyligi cheklangan bo'lsa-da, asosiy xulosalar ravshan: **o'qituvchi baholash mexanizmlari nazorat yoki jazolash vositasi emas, balki o'sish, yangilik joriy etish va ta'lim mukammalligiga erishishning mazmunli vositasi bo'lishi kerak.**

Kelajakdagi tadqiqotlarda modelni yanada kengroq kontekstlarda, jumladan, **raqamli pedagogika, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasiga ta'siri**, hamda **maktab tizimidagi islohotlarga tayyorgarlik** nuqtai nazaridan chuqurlashtirish zarur.

Ta'lim sifatini yaxshilash — o'qituvchilarni kuchlantirishdan boshlanadi. Va bu kuchlantirish — ularni qanday baholashimiz va qo'llab-quvvatlashimizdan boshlanadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Abel, R., & Alvarez, A. (2020). Internal personality traits and pedagogical excellence. *Journal of Educational Psychology Studies*, 45(3), 123–138.
2. Andrade, M. S. (2018). Measuring pedagogical effectiveness: Challenges and strategies. *Educational Measurement and Evaluation Review*, 30(2), 87–101.

3. Avalos-Bevan, B. (2018). Teacher professional development and teacher evaluation in Chile: Tensions and insights. *International Journal of Educational Development*, 62, 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2018.01.004>
4. Blömeke, S., Busse, A., Kaiser, G., König, J., & Suhl, U. (2022). The relation between teachers' professional competence and instructional quality: A meta-analysis. *Teaching and Teacher Education*, 110, 103570. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103570>
5. Cueva, A., & Inga, E. (2022). Structural components of pedagogical excellence. *International Journal of Pedagogical Science*, 12(1), 58–67.
6. Dutchak, S., Opolska, N., Shchokin, R., Durman, O., & Shevtsiv, M. (2020). Competences of doctoral and postgraduate students in the digital world. *Digital Education and Development*, 6(4), 22–34.
7. Gustiawati, A. (2015). Empowerment of teachers through school leadership. *Journal of Educational Management*, 13(1), 51–60.
8. Madyan, M., Mahdayeni, M., Maryam, M., & Anwar, K. (2022). Improving the quality of teachers through assessing the teacher's performance. *Jurnal Konseling dan Pendidikan*, 10(3), 415–424.
9. Mutakin, R. (2015). Relationship between teacher competence and teacher performance. *Journal of Educational Research*, 17(2), 33–45.
10. Putri, D., Sadtyadi, H., & Kartowagiran, B. (2022). Teachers' performance as affected by teaching experience and supervision. *Journal of Teacher Education Research*, 6(1), 9–19.
11. Tyurina, V., Hadiak, I., Naida, R., Hlazunova, I., & Olkhovska, A. (2022). Improvement of pedagogical skills of teachers of the institution of higher education. *Journal of Curriculum and Teaching*, 11(9), 49–58.
12. Ulferts, H., Willermark, S., Cooc, N., & Kim, M. (2021). Technology-enhanced teaching and learning: A review of pedagogical innovation. *OECD Education Working Papers*, 240.
13. Orunbayeva, U. (2025). Talabalarining kasbiy tayyorligida raqamli savodxonlikning ta'siri. *MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI*, 3(6).
14. Sharabidinovna, O. U. (2023). Development of independent activity of students in teaching English as a specialty. *European Journal of Pedagogical Initiatives and Educational Practices*, 1(3), 50–55.
15. Гулямова, М., & Отунбаева, У. (2024). О 'qish qobiliyatini rivojlantirishda metakognitiv o 'qish strategiyalarining o 'rni. *Лингвоспектр*, 2(1), 120–121.
16. Orunboyeva, U. S. (2022). Structuring of teaching and learning activities. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(5), 380–383.

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI

IV RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, 05-avgust

Mas’ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM
ISTIQBOLLARI. IV Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 232 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: Scienceproblems Team

Konferensiya o‘tkazilgan sana: 2025-yil, 05-avgust

ISBN 978-9910-09-259-6

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Scienceproblems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.